

בעניין:

1. עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
2. קאנון (LAW) - הארגון הפלסטיני להגנה על זכויות האדם ואיכות

הסביבה

באמצעות עוה"ד ארנה כהן ו/או חסן ג'בארין ו/או ג'מיל דקואר ו/או מרואן דלאל ו/או עו"ד סוהאד בשארה ו/או מוראד אל-סאנע מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ת"ד 510 שפרעם 20200, טל' 9501610-04 פקס' 9503140-04

העותרים

- נגד -

מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית

מפקדת אוגדת איו"ש, ד.צ. 01149, צה"ל
טל': 9970200-02 פקס: 9970436-02

המשיב

עתירה למתן לצו על-תנאי ולצו ביניים

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על-תנאי, המופנה אל המשיב והמורה לו לנמק מדוע לא ימנע מלהרוס בתים, מבלי ליתן התראה מראש, מבלי ליתן זכות שימוע ומבלי ליתן אפשרות לפינוי הבתים מיושביהם ורכושם.

בקשה למתן צו ביניים

בית-המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו ביניים, המורה למשיב להימנע מהמשך הריסת בתים במחנה הפליטים ג'נין עד למתן החלטה בעתירה זו.

הנימוקים לבקשה זו הינם נימוקי העתירה כמפורט להלן.

בקשה לקיום דיון דחוף

בית-המשפט הנכבד מתבקש לקבוע את העתירה לדיון דחוף, ובאופן מיידי, וזאת בשל הסכנה הממשית ביותר לחייהם ולשלומם של אזרחים רבים במחנה הפליטים ג'נין.

ואלה נימוקי העתירה:

הרקע העובדתי

1. על פי ידיעות שהגיעו לעותרות, מעדי ראייה ממחנה הפליטים ג'נין ומתושבים בג'נין ומהתקשורת, החלו ביום ששי, 5 באפריל 2002, יחידות צבא, שבפיקודו של המשיב, להרוס בתים במחנה הפליטים ג'נין. עד כה נהרסו עשרות רבות של בתים והריסת הבתים נמשכת עובר להגשת עתירה זו.
2. הריסת הבתים מתבצעת הן ע"י דחפורים והן ע"י ירי טילים ממסוקים ומטנקים, כאשר הבתים נהרסים ע"י הדחפורים לאורך שני צירים החוצים את מחנה הפליטים, האחד מדרום לצפון והשני ממערב למזרח, בעוד שירי הטילים פוגע הן בבתים שעל הצירים הנ"ל והן בבתים אחרים במחנה הפליטים ג'נין. הריסת הבתים נעשית באופן שרירותי ופוגעת בבתים שעל הצירים הנ"ל בהם נמצאים אזרחים, ובהם נשים ילדים וקשישים שאינם מעורבים בכל דרך שהיא בלחימה.
3. על פי המידע שנמסר לעותרות, לא ניתנה לבעלי הבתים שנהרסו, קודם להריסת הבתים, כל התראה על הכוונה להורסם ולא ניתנה להם זכות שימוע. לבעלי הבתים לא ניתנה אף אפשרות לפנות את הבתים מרכושם קודם להריסתם.
4. על פי המידע שנמסר לעותרות, נהרסו בין היתר בתיהם של משפחותיהם של הישאים סמארה, סלאח אל-בריקי, אבו סובחי אל-דמאג', סובחי אל-דמאג', מואפק אל-בריקי, מחמוד א-סבאג, עימאד אבו-חטב, עלי אל-דמאג' (אבו מוחמד), עלי אל-דמאג' (אבו נור), האני אל-דמאג', אבו טאהר אל-דמאג', אבו חוסני חליל, רביע פריחאת, אחמד א-תיק, אבו אשרף אל-הינדי, גסאן אל-הינדי, אמין אבו אבו-חטב, אבו אל-עבד אעמור, אבו טלאל אל-דמאג', אבו עדנאן אבו חטב ועארף אל-פיאד.
5. על פי המידע שנמסר לעותרות, בחלק מהמקרים הנ"ל לא ניתנה, קודם להריסת הבתים, התראה ו/או ארכה אשר היה בה די כדי לאפשר ליושבי הבתים לצאת מהם קודם להריסתם ולכן לא הספיקו חלק מיושבי הבתים לצאת מהבתים קודם להריסתם. כתוצאה מכך נלכדו אנשים בין ההריסות ונגרמו אבידות בנפש, כמו גם פגיעות בגוף.

העותרות ופניותיהן אל המשיב

6. העותרת מס' 1 הינה עמותה רשומה כדון, שמטרתה הגנה על זכויות האדם וקידום זכויות המיעוט הערבי בישראל במישור המשפטי.
7. העותרת מס' 2 הינה עמותה רשומה כדון, הפועלת למען הגנה על זכויות האדם והסביבה בגדה המערבית.
8. מיד לאחר שהגיעו לעותרות הידיעות הנ"ל, אודות הריסת הבתים במחנה ג'נין פנתה העותרת מס' 1 בכתב באמצעות פקסימיליה, היום, 8 באפריל 2002 בשעה 15:13, אל אלי"ם שלמה פוליטיס, היועץ המשפטי של המשיב. העתק ממכתב זה נשלח אל עו"ד אסנת מנדל, מפרקליטות המדינה. עד למועד הגשת עתירה זו לא התקבלה כל תשובה על הפניה. המכתב מצורף כנספח ע/1.

הטיעון המשפטי

9. מדיניות המשיב הינה מדיניות בלתי חוקית בעליל, המנוגדת הן להוראות המשפט הישראלי והן לכללי המשפט הבינלאומי ובכלל זה כללי המשפט ההומניטארי.

10. על המשיב חלה חובה לכבד את זכותם לחיים, לשלמות הגוף ולכבוד של תושבי הגדה המערבית ובכלל זה תושבי מחנה הפליטים ג'נין. חובה זו מעוגנת בהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכן בהוראות המשפט ההומניטארי הבינלאומי ובכלל זה בסעיפים 3, 27, 32, 33 ו-147 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיפים 11, 51, 75 ו-85 לפרוטוקול הראשון של אמנת ג'נבה הרביעית.

11. על המשיב חל איסור להחריב ו/או להשמיד את נכסי תושבי הגדה המערבית ובכלל זה את נכסי תושבי מחנה הפליטים ג'נין. איסור זה מעוגן בהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכן בהוראות המשפט ההומניטארי הבינלאומי ובכלל זה בסעיפים 3, 27, 32, 33 ו-53 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיף 52 לפרוטוקול הראשון של אמנת ג'נבה הרביעית.

12. על המשיב חל איסור להעניש ענישה קולקטיבית. איסור זה מעוגן בהוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכן בהוראות המשפט ההומניטארי הבינלאומי ובפרט בסעיפים 27 ו-33 לאמנת ג'נבה הרביעית.

13. הריסת בתים, מבלי שתיתן התרעה מראש, ו/או מבלי ליתן זכות שימוע ו/או מבלי ליתן אפשרות פינוי הבתים מיושביהם ומרכושם, קודם להריסתם מהווים הפרה חמורה ביותר של חובות ואיסורים אלו.

14. הלכה פסוקה היא שעל פעולה של רשות מינהלית הפוגעת בזכויות אדם חוקתיות לעמוד במבחן המידתיות וכדברי כב' השופט חשין בפרשת **סטמקה** :

"כעוצמת הזכות הנפגעת או כעוצמת הפגיעה בזכות כן תהא עוצמת הקפדתנו עם הרשות בעילת המידתיות".

בג"צ 3648/97 **סטמקה ואח' נ' שר הפנים**, פ"ד נג (2) 728, 777.

15. המשיב לא שקל, כפי שחובה היה עליו לשקול אפשרויות חלופיות, שפגיעתן פחותה ולא נתן משקל ראוי לזכויות הנפגעות. יפים לענין זה דברי הנשיא שמגר בפרשת **ע' רחמן** :

"צרכים צבאיים חיוניים" ("החלטיים" כלשון תקנה 23(g) הנ"ל או "דרושים בהחלט" - absolutely necessary - כלשון סעיף 53) מתירים תפיסה והריסה. אולם תנאי לכך הוא, כאמור, שאכן נתקיים צורך צבאי חיוני ושיש יחס סביר בין המטרה הצבאית לבין הפעולה הננקטת. מבחינה זו יש, כמובן, שוני בין תפיסה לזמן מוגבל, בין שהוא קצוב ובין אם לאו, לבין פעולות בלתי הדיורות".

בג"צ 24/91 **ע' רחמן ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל באזור תבל עזה**, פ"ד מה (2) 325, 335.

16. אף בפרשת **האגודה לזכויות האזרח**, שם אושרה הריסת בתים במחנה פליטים אל-בוריג' בעזה כדי להרחיב את הכביש משיקולי ביטחון, צויין מפורשות, כי :

"גם כאשר מדובר בפעולה של השלטון הצבאי מטעמים של צרכים צבאיים, שבביצועה יש משום פגיעה ברכוש האזרח שלא לשם מטרה ענישתית והרתעתית,

שמורה זכות הטיעון למי שעומד להפגע... גם כאשר מתקיימות הנסיבות המטילות על המפקד הצבאי את החובה לנקוט באופן מידי באמצעים הדרושים, לפי שיקול דעתו, לשמירה על הבטחון וחיי אדם, ולהעדיף מידיות הביצוע של הריסת המבנים על קיום זכות הטיעון עובר לביצוע, שומה עליו לדאוג להקטין ככל האפשר את היקף הנזק, לבצע את הפעולות הננקטות על ידו באופן שימעיט ככל האפשר את הסבל והפגיעה העלולים להגרם לנפגעים מהוראת הצו, ולאפשר להם להעלות את השגותיהם בפני גורמים מוסמכים המצויים בשטח".

בג"צ 4112/90 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' אלוף פיקוד הדרום, פ"ד מד (4) 626, 639-641

17. מדיניות המשיב בנושא הריסות הבתים במחנה הפליטים ג'נין סותרת גם את הודעת המדינה מיום 20 לפברואר 2002 שניתנה בבג"צ 1556,1562/02 סעיד אבו הדאף ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל ברצועת עזה ואח', ולפיה:

"צה"ל יידע את בעלי הבתים מבעוד מועד, ויאפשר להם פרק זמן סביר להשמיע טענותיהם בענין. לאחר שמיעת הטענות, תינתן לבעלי הבתים הודעה בדבר ההחלטה בעניינם, ופרק זמן של 24 שעות טרם ביצוע ההריסה. כל זאת כמובן, אם לא יהיו טעמים ביטחוניים שימנעו זאת (כגון ירי מאזור המבנים)".

רצ"ב הודעת המדינה ופסק הדין מיום 21 לפברואר 2002, כנספחים ע/2 וע/3.

על יסוד כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כמבוקש, ליתן צו ביניים ולקיים דיון דחוף בעתירה, ולאחר קבלת תשובות המשיב להפכו מוחלט.

ארנה כהן, עו"ד

ב"כ העותרות